

הגברת התחרותיות והפחתת יוקר המחיה

הצעה להחלטה

מ ח ל י ט י ם ,

ליישם את המלצות הוועדה לשינוי כלכלי חברתי להקלת הנטל הכלכלי המוטל על אזרחי מדינת ישראל, באמצעות עידוד התחרות, לרבות ממקורות ייבוא, הפחתת הבירוקרטיה והגברת הסחר בין ישראל לעולם. לשם כך לבצע את הפעולות המפורטות להלן:

מדיניות התקינה

1. להטיל על המנהל הכללי של משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה ועל הממונה על התקציבים לגבש ביחד עם מכון התקנים הישראלי (להלן - המכון) תכנית להחלפת התקנים הישראליים שלגביהם יש להציג אישור תקן רשמי לפי צו יבוא חופשי, התשע"א-2011 (להלן – צו יבוא חופשי), בתקנים בין לאומיים, כך שעד יום 31 בדצמבר 2012 יהיו כל התקנים הרשמיים תקנים בין לאומיים או תקנים הנוהגים במדינות המפותחות עם שווקים משמעותיים (להלן – תקן בינלאומי)
2. להטיל על שר האוצר ועל שר התעשייה, המסחר והתעסוקה (להלן ביחד – השרים) לתקן את חוק התקנים, התשי"ג-1953 (להלן - חוק התקנים), או כל חקיקה אחרת, באופן שייקבע כדלקמן:
 - א. רק תקנים בינלאומיים יוכרזו כתקנים רשמיים, אלא אם כן הממונה על התקינה חיווה את דעתו המנומקת בכתב, כי אין תקן בינלאומי מתאים שניתן להכריז עליו כתקן רשמי.
 - ב. אם תקן בינלאומי שהוכרז בישראל כתקן רשמי ישתנה, מכון התקנים יביא את השינוי בתקן הבינלאומי לאישורו של שר התעשייה, המסחר והתעסוקה לצורך אימוצו בתקינה הישראלית בתוך שלושה חודשים מיום כניסתו של השינוי בתקן הבינלאומי לתוקף.
 - ג. להטיל על שר התעשייה, המסחר והתעסוקה, למנות ועדת חריגים בראשות הממונה על התקינה במשרד התעשייה, המסחר והתעסוקה, ושיהיו חברים בה נציג מכון התקנים, נציג ציבור המייצג את ארגוני הצרכנים, משקיף נציג ציבור מטעם ארגוני היבואנים ומשקיף נציג ציבור מטעם ארגוני התעשיינים (להלן - ועדת האימוץ).

ד. ועדת האימוץ תבחן, לבקשת מכון התקנים או לבקשת שר התעשייה, המסחר והתעסוקה, את השינוי בתקן הבינלאומי ותמליץ למכון התקנים, לאחר קבלת המלצות גורמים מקצועיים, אם יש לאמץ את השינוי בתקן הבין לאומי לשוק הישראלי באופן מלא, חלקי או לדחותו. ועדת האימוץ תימנע, ככל שניתן, מהמלצה על ביצוע התאמות לא הכרחיות בשינוי שבוצע בתקן הבינלאומי, ותגיש את החלטתה למכון התקנים בתוך תקופה שלא תעלה על שלושה חודשים מיום שנעשתה הפנייה אליה.

ה. מכון התקנים ידון בהמלצת ועדת האימוץ, ולגבי המלצות של ועדת האימוץ, כולן או חלקן, שמכון התקנים יחליט שלא לקבלן יעביר המכון בתוך 30 ימים לשר את נימוקיו לדחיית המלצת ועדת האימוץ בצירוף המלצת ועדת האימוץ. כמו-כן המכון יפרסם באתר האינטרנט שלו את החלטתו ונימוקיו. החליט המכון לקבל את המלצת ועדת האימוץ, ימשיך בעיבוד התקן בהתאם להוראות החוק ויעביר את השינוי בתקן לאישור שר התעשייה, המסחר והתעסוקה בתוך 30 ימים.

ו. לקבוע את סמכותו של הממונה על התקינה לפרסם הודעות לציבור בדבר מסוכנות שימוש במצרך, מוצר או טובין (להלן – מצרך) שאינו מתאים להוראות תקן רשמי ולחייב את העוסק בו לפרסם הודעה כאמור.

ז. לקבוע את סמכותו של הממונה על התקינה להורות לעוסק על הורדה מן המדפים של מצרכים שאינם עומדים בהוראות תקן רשמי או שקיים חשש לאי עמידה בהוראות תקן רשמי או בהוראות שקבע הממונה על התקינה ליבוא הטובין (להלן – RECALL). בכלל זה לקבוע את סמכותו של הממונה על התקינה לחייב עוסק לבצע את ה- RECALL על חשבונו ובאופן שאישר הממונה על התקינה.

ח. לקבוע את סמכותו של הממונה על התקינה לפרסם ברבים את ממצאי בדיקות שערך במוצרים על פי הסמכויות הנתונות לו בחוק התקנים ולהזהיר את הציבור בדבר החשש לשלומם ובטיחותם משימוש במוצרים ולהסמיך את הממונה להשית על עוסק, ולאחר שמיצת טענותיו, את עלות הפרסום, כולה או חלקה.

ט. לקבוע את חובותיהם של העוסקים המעורבים בייבוא מוצרים שחל עליהם תקן רשמי ושיבואם לארץ אינו טוען בדיקה מוקדמת בארץ בעת היבוא, אלא במתן תצהיר על עמידה בדרישות התקן, לספק לממונה, על פי דרישתו, אם נוכח, כי קיים טעם של ממש לדרישת מידע נוסף, את המידע עליו מתבסס התצהיר ואת הנתונים אודות מקור המוצר ולמי המוצר נמכר.

י. לקבוע בחוק את אחריות העוסק והמפרסם במקרה של נזק שמקורו באי עמידה בדרישות של תקן רשמי, לרבות אפשרות של חלוקת אחריות.

יא. לקבוע את חובותיו של עוסק להודיע לממונה על התקינה על כל סכנה הצפויה לשלומם ובטיחותם של הציבור או אשר התרחשה משימוש במוצר שהכניס לשוק ואשר אינו עומד בהוראות תקן רשמי החל על המוצר או העלול לסכן או מסכן את המשתמש בשל

אי עמידה בתקן רשמי החל על המוצר. להסמיך את הממונה על התקינה לאכוף את ביצוע חובת הדיווח כאמור.

יב. לקבוע את חובתו של עוסק להודיע, בדרך שיוורה עליה הממונה, לציבור ולגורמים נוספים המעורבים ביבוא מוצר ושיווקו על אי עמידה של מוצר בהוראות תקן רשמי החל עליו או על סכנה הצפויה לשלומם ובטיחותו של הציבור או אשר התרחשה משימוש במוצר או עלולה להתרחש בשל אי עמידת מוצר בהוראות תקן רשמי החל עליו. להסמיך את הממונה על התקינה לאכוף את ביצוע חובת ההודעה כאמור.

יג. לקבוע את סמכותו של הממונה על התקינה להורות לעוסק לשמור מסמכים הקשורים בהליך יבוא או יצור או שיווק של מוצר, ולשמור את המסמכים לתקופה שיוורה.

יד. לקבוע את חובתו של עוסק, לשמור רשומות של תלונות שנתקבלו ביחס לסיכונים שנגרמו או עלולים להיגרם לשלומם ובטיחותו של אדם מהמוצר.

טו. להחיל את הסמכויות הנתונות לממונה על התקינה לפי סעיף 10 בחוק גם ביחס לטובין המיובאים לישראל, וזאת מבלי לגרוע מסמכויות רשות המכס לפי כל דין. נהלים ליישום האמור ייקבעו ע"י הממונה על התקינה ביחד עם מנהל רשות המסים בישראל. סמכויות נוספות לעניין זה לפי כל דין אחר, שאינו החוק, ייקבעו בהתייעצות עם מנהל רשות המסים.

טז. לקבוע, כי שר התעשייה, המסחר והתעסוקה, יקבע את השכר בעד השירותים שנותן מכון התקנים בדבר התאמת מוצר לתקן רשמי. בנוסף, לקבוע, כי שכר בעד שירותים שנותן מכון התקנים כאמור ערב יום תחילתו של התיקון, יעמוד בתוקפו שנה מיום תחילת התיקון אלא אם כן קבע שר התעשייה, המסחר והתעסוקה אחרת.

בסעיף זה "עוסק" - יבואן, יצרן, או משווק, המתחזק או משתמש במוצר בתהליכי עבודה לפי העניין.

3. במטרה להשוות את מדיניות התקינה הישראלית לזו הקיימת במדינות מפותחות אחרות, להטיל על השרים, לתקן את פקודת היבוא והייצוא [נוסח חדש], תשל"ט-1979, והוראות הדין הרלוונטיות, כדלקמן:

א. הוראות שקובע שר התעשייה, המסחר והתעסוקה שעניינן איסור או הסדרה של יבוא טובין (להלן – צו הפיקוח) כך שלא יכללו חובה על יבואן להמציא אישור תקן רשמי כמשמעותו בתוספת השנייה לצו יבוא חופשי או אישור מכון התקנים על התאמת הטובין למפרט טכני של תקן רשמי ישראלי, כתנאי לייבוא הטובין לשוק המקומי. תחת זאת ייקבע, כי יבואן המבקש לייבא מוצר לישראל יידרש להגיש תצהיר לממונה על התקינה, בנוסח שעליו יורה הממונה, על התאמת הטובין המיובא לדרישות התקן

הרשמי הישראלי וכן יעמוד בתנאים נוספים לצורך שיווק המוצר בישראל, עליהם יורה הממונה, ככל שיורה.

ב. לקבוע בפקודת הייבוא והוראות הדין הרלבנטיות כאמור, כי ההסדר האמור בסעיף קטן (א) לא יחול אם השתכנע הממונה לגבי מצרך מסוים מטעמים של שמירה על בריאות הציבור, בטיחות הציבור והגנה על איכות הסביבה. כי תחויב בדיקה של המצרך המסוים טרם טרם שיווק בישראל.

ג. לקבוע כי הממונה יהא רשאי לפי שיקול דעתו המקצועי לקבוע כאמור:

(1) לקבוע דרישות בדיקה נוספות או אחרות ליבואנים מפרי ארון.

(2) לקבוע כי אם חל תקן חדש על מצרך הוא יידרש לבדיקת עמידה בדרישות של התאמת מצרך לתקן לתקופה של עד שנה או עד קביעת סיווג על ידי הממונה בהוראותיו, לפי המוקדם מבין שניהם. במקרים מיוחדים בהם סבור הממונה בהתאם לשיקול דעתו המקצועי כי לא נדרשת בדיקה כאמור יהא רשאי לקבוע, כי יחול ההסדר האמור בסעיף קטן (א).

ד. אין בהחלטה זו כדי לגרוע מחובתו ואחריותו של היבואן לקיים הוראות כל דין, לרבות עמידה בתקן רשמי.

ה. תחילתו של התיקון המוצע שישה חודשים מיום אישור החוק. אם נוכחו השרים, כי לא מתקיימים התנאים לביצוע אכיפה מכוח החלטה זו, ושמערך האכיפה של הממונה על התקינה טרם החל לפעול, השרים יהיו רשאים לדחות את תחילת התיקון, פעם אחת, לתקופה שלא תעלה על שישה חודשים נוספים. צווים שהותקנו ערב יום התחילה, הכוללים חובה על יבואן להמציא אישור תקן רשמי או אישור מכון התקנים על התאמת הטובין למפרט טכני של מכון התקנים, כתנאי לייבוא הטובין לשוק המקומי, יעמדו בתוקפם עד יום התחילה.

ו. לקבוע, כי טובין, שנכון למועד החלטה זו, ממוינים בקבוצה 1, בהתאם להוראות הממונה על התקינה בדבר הענקת אישור תקן רשמי בהתאם לצו יבוא חופשי, התשל"ח-1978 (להלן – הוראות הממונה), יחויבו, בטרם שחרורם, בקבלת אישור בדבר עמידה בדרישות התקן הרשמי, בהתאם לקבוע בהוראות הממונה, אלא אם כן הממונה על התקינה קבע אחרת. כמו כן, הסדר זה יחול על בדיקות דגם בלבד של טובין ממוינים בקבוצה 2 לפי הוראות הממונה נכון למועד קבלת החלטה זו, אלא אם כן קבע הממונה על התקינה אחרת. בייבוא של משלוחים של טובין הממוינים בקבוצה 2 יידרש היבואן להגיש תצהיר לממונה כאמור בסעיף 3(א).

4. להטיל על הממונה על התקינה כי חיוב בבדיקות על ידי הממונה כאמור בסעיף 3(ב) ייעשה בשים לב למדיניות הנוהגת לגבי בדיקות החלות על מוצרים דומים במדינות המפותחות עם שווקים משמעותיים.

5. לקבוע, כי מפקחים מטעם הממונה על התקינה יבצעו בדיקות מדגמיות ומזדמנות במשלוחים, בנקודת הכניסה לישראל ובשלב השיווק לצורך בדיקת התאמת הטובין שבמשלוח לעמידה בתנאי השחרור שקבע הממונה על התקינה לטובין. המפקחים יפעלו בהתאם לתכנית שתאושר על ידי הממונה על התקינה. תכנית כאמור, תיקבע תוך שימת דגש על צמצום העיכובים והעלויות הכרוכים בתהליך היבוא.
6. להתאים את מערך האכיפה של הממונה על התקינה במשרד התעשייה, המסחר והתעסוקה לשינויים הנגזרים מהאמור לעיל, בהתאם לתכנית שתגובש עד ליום 1 בפברואר 2012 בין משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה לבין משרד האוצר
7. להטיל על המנהל הכללי של משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה להקים צוות עבודה בראשותו, שחברים בו הממונה על התקינה, נציג מנהל סחר חוץ במשרד התעשייה, המסחר והתעסוקה, נציג הממונה על התקציבים ונציג מנהל המכס ברשות המסים. הצוות יבחן את שאלת מתן אישור למעבדות בחו"ל לבצע בדיקת התאמה לתקן רשמי ולתת אישור על כך לצורך יבוא, לרבות היבטים הקשורים להקלות על יצוא מישראל; להטיל על הצוות להגיש דוח התקדמות עד ליום 1 באפריל 2012 ולהגיש את המלצותיו עד ליום 1 בספטמבר 2012.
8. בהמשך להחלטת הממשלה מס' 2191 מיום 12 באוגוסט 2007, שעניינה שיפור בתנאי סחר החוץ – תקינה, ובהמשך לאמור בדו"ח הוועדה לשינוי כלכלי-חברתי לעניין הסרת חסמי יבוא, להקים ועדה בראשות מנהל מנהל סחר חוץ במשרד התעשייה, המסחר והתעסוקה ושבבה יהיו חברים כל הגופים המאשרים המנויים בטור ג' לתוספת השנייה לצו יבוא חופשי, שימונו על ידי המנהלים הכלליים של משרדי הממשלה הרלוונטיים. הוועדה תגבש כללים להאחדה והתאמה של תקנים בעלי תוקף מחייב על פי דין אשר לא הוכרו כתקנים רשמיים לפי החוק וכל אישור או תנאי אחר שאינו בדבר התאמה לתקן רשמי, הכלולים בצו יבוא חופשי לדרישות תקינה בין לאומיות, על מנת שדרישות ותנאים ביבוא לישראל יאפשרו יבוא נרחב בעלויות מינימליות. המלצות הוועדה יפורסמו באתר האינטרנט של משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה עד ליום 1 באפריל 2012.
9. להטיל על המנהל הכללי של משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה לקדם כריתת הסכמי הכרה בינלאומיים עם מדינות אחרות בדבר הכרה בתעודות התאמת טובין לתקנים מחייבים או לדרישות טכניות אחרות.
10. להטיל על שר התעשייה, המסחר והתעסוקה להורות למנהל הכללי של מכון התקנים הישראלי להקים ועדה מייעצת למנהל המכון שתגדיר את רמת השירות של המכון ותפעל לקבלת הסכמת הגופים המייצגים את מגוון לקוחות המכון לרמת השירות.
11. להסמך את שר התעשייה, המסחר והתעסוקה ואת שר האוצר להגיש במשותף לאישור ועדת השרים לענייני חקיקה, הסדרים נוספים בחקיקה ככל שיימצא הצורך בהם, להבטחת הבקרה, הפיקוח והאכיפה של חובות הגורמים השונים להבטיח את תקינותם, בטיחותם ואיכותם של טובין מיובאים.

12 . לקבוע, כי תזכיר חקיקה בדבר התאמות הנדרשות ליישום החלטה זו יוגש לוועדת השרים לענייני חקיקה על ידי שר התעשייה, המסחר והתעסוקה ושר האוצר בתוך שלושה חודשים מיום קבלת החלטה זו.

13 . הממשלה תפעל להעביר את החקיקה הנגזרת מהחלטה זו כמקשה אחת ולהימנע מפיצולו לדברי חקיקה נפרדים.

היטלי סחר

14 . להטיל על שר התעשייה, המסחר והתעסוקה לתקן את חוק היטלי סחר ואמצעי הגנה, תשנ"א-1991 (להלן -חוק היטלי סחר) כדלקמן:

א. לא יוארך תוקפו של צו המטיל היטל היצף בעקבות בחינה מחדש של הצו, בין אם ביוזמת הממונה ובין אם בעקבות בקשה של צד מעוניין, אלא בדרך של הטלת היטל חדש. על אף האמור, השרים יהיו רשאים לאשר הארכת תוקפו של היטל לשם השלמת חקירה ובלבד שהארכה זו תהיה לתקופה של עד ל-90 ימים מיום פתיחת החקירה, או עד למועד קבלת החלטה מקדמית, המוקדם מבין השניים.

ב. לקבוע, כי שר התעשייה, המסחר והתעסוקה בהיוועצות עם שר האוצר, יהיה רשאי לקבוע בתקנות, תנאים נוספים לשם פתיחת חקירה.

ג. להסמיך את שר התעשייה, המסחר והתעסוקה, לקבוע בתקנות, תנאים להטלת היטל ואמצעי הגנה, בין לאחר שהוגשה תלונה ובין אם ביוזמת הממונה. תנאים כאמור ייקבעו גם על פי העקרונות של המלצות הוועדה לשינוי כלכלי-חברתי. תקנות כאמור יותקנו לא יאוחר מיום 1 ביוני 2012.

ד. שר התעשייה, המסחר והתעסוקה יקבע בתקנות בעניין הגנה על מונופולין מקומי. תקנות כאמור יותקנו לא יאוחר מיום 1 ביוני 2012.

15 . למנות צוות בראשות המנהל הכללי של משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה, אשר יבחן ויגבש המלצה לגבי התקופה הרצופה המירבית להטלת היטל. הצוות יגיש את המלצתו עד ליום 1 באפריל 2012.

16 . מוצע לקבוע, כי תחילתם של התיקונים המוצעים בסעיף 14 יהיה ביום 1 באפריל 2012.

דברי הסבר

מדיניות התקינה

חוק התקנים, התשי"ג-1953 (להלן – חוק התקנים או החוק) וצו יבוא חופשי התשע"א-2011 (להלן – צו יבוא חופשי), מסמיכים את מכון התקנים לקבוע מפרטי תקנים וכן קובעים לגבי טובין שקיים לגביהם תקן רשמי כי הם חייבים לעמוד בדרישות התקן כתנאי לשיווקם בישראל. בנוסף, הוסמך מכון התקנים לבדוק את מידת התאמתם של הטובין לתקן הרשמי. נוסף לתקנים הרשמיים ישנם תקנים שאינם רשמיים, המחייבים מכוח דברי חקיקה או תנאים אחרים (להלן – תקן מחייב).

קביעת תקנים ישראלים מקוריים, הנבדלים מהתקנים במשקים גדולים אחרים (להלן – תקנים מקוריים), וקביעתם כתקנים רשמיים או מחייבים עלולה לפגוע בסחר החוץ. עד לשנת 2007 היו רוב התקנים הרשמיים והתקנים המחייבים תקנים מקוריים, מצב שהגביל יבוא של סחורות שעמדו בתקנים בין לאומיים אך לא עמדו בדרישות הייחודיות של התקן הישראלי. החל משנת 2007 מבצע מכון התקנים החלפה של תקנים רשמיים מקוריים בתקנים בין לאומיים, כפי שמנחה חוק התקנים¹ (להלן – יישור קו). עם זאת, תקנים רשמיים מחייבים רבים, בכללם רוב התקנים בתחום המזון, טרם הוחלפו בתקנים בינלאומיים.

השימוש בתקינה כהגבלה שאינה מכסית לשם הגנה על התוצרת המקומית הלך והצטמצם עם השנים אולם, מערך בדיקות התקינה בכללותו ממשיך להוות חסם הפוגע ברווחת העוסקים והצרכנים במשק. חלק ניכר מהטובין החייבים בעמידה בתקן רשמי חייב בקבלת אישור מכון התקנים על כל משלוח בשער הנמל. מדיניות זו שונה מהמדיניות המקובלת במדינות האיחוד האירופי, שבו, למעט במקרה של מוצרים ייחודיים שמתקיים בהם סיכון, לא קיימת חובת בדיקה או קבלת אישור מגורם חיצוני, אלא הסתפקות בהצהרת היצרן או היבואן על עמידה בדירקטיבה האירופית או בתנאי תקן שנכתב בהתאם לה.

מבדיקה שנערכה בין מכוני תקנים בכמה מן המדינות המפותחות², עולה כי מכוני אלו כלל אינם מבצעים בדיקות יבוא ועיקר עיסוקם הוא בתחום התקינה עצמה. באותן מדינות, בדיקות לאישור על עמידה בתקן נעשות במעבדות שהוסמכו על ידי מכוני התקינה, או על ידי גופי הסמכה אחרים, ללא הכרח שמעבדות אלו יפעלו באותה מדינה.

הגישה של רשויות הפיקוח על התקינה באירופה מסתמכת כמעט לחלוטין על אחריות היצרן או היבואן לעמידה בתנאי התקנים בדירקטיבה האירופית, ללא חובת בדיקה (למעט מקרים חריגים,

¹ סעיף 7(ב)(1)

² ארה"ב (ANSI – American National Standard Institute), קנדה (SCC – Standards Council of Canada), גרמניה (DIN – Deutsches Institut für Normung), בריטניה (BSI – British Standard Institution) וצרפת (AFNOR – Association française de Normalisation).

כגון מכלי לחץ וכלים לטיפול בגזים). מדיניות זו³ מטילה על היצרן, על נציגו או על היבואן להצהיר על התאמת הטובין לתקן (EC Declaration of Conformity). על מנת לפקח על העמידה בדרישות תקנים, מבצעות רשויות הפיקוח באירופה ביקורות קבועות ואקראיות בנמלים ובשווקים עצמם.

מעריך בדיקות התקינה ומתן האישורים למוצרי יבוא לישראל תורם גם הוא לייקור עלויות המוצרים במשק, המגלמים את עלויות הבדיקה וכן עלויות נוספות הכרוכות בה (אחסנת הטובין עד לקבלת האישור, ערבויות, הטסה של נציגי המכון למפעלים בחו"ל, נזק למוצרים שנפגמים במהלך הבדיקה וכו'). כמו כן, הדבר מהווה חסם בירוקרטי נוסף המקשה על גורמים עסקיים לפעול בתחום היבוא, ועל כן למעשה מצמצם את פוטנציאל התחרות במשק.

וועדת דויטש, שבחנה בשנת 2002 את מערך התקינה בישראל, המליצה על יצירת מסלולים ירוקים לייבוא חלק מן המוצרים לישראל. המלצה זו הביאה לשיפור תנאי היבוא לגבי חלק קטן מן הטובין המיובאים לישראל, אולם על מנת להפחית את הנטל הבירוקרטי על כלל היבוא יש להרחיב את יישום המדיניות הזו, תוך שמירה על חובת בדיקות ברשימה מצומצמת של טובין, בהתאם לשיקול דעתו המקצועי של הממונה על התקינה.

בהתאם להמלצות ועדת טרכטנברג מוצע:

סעיף 1: על מנת להפחית את חסמי הסחר, באמצעות השלמת הליך אימוץ התקנים הבינלאומיים, מוצע להמשיך את תכנית יישור קו גם בשנתיים הקרובות, לרבות ביחס לתקני המזון והתקנים המחייבים (שלא נכללו עד כה במסגרת תכנית יישור קו המקורית) תוך הגדרת יעד שבו כל התקנים הרשמיים יהיו מבוססים על תקנים בינלאומיים עד לסוף שנת 2012.

סעיף 2: מוצע לבצע את השינויים הבאים בחוק התקנים, וזאת לצורך השגת המטרות של הגברת הסחר וחיזוק התחרות:

על מנת למנוע את הגבלות הסחר הנובעות מקבלת תקינה ישראלית חדשה שאינה תואמת את התקינה בשווקים הגדולים, מוצע לתקן את החוק כך שלא ניתן יהיה לקבוע שתקן מקורי יהיה תקן רשמי, אלא לאחר שהובהר מעבר לכל ספק סביר כי אין תקן בינלאומי שניתן לאמץ במקום התקן המקורי.

על מנת לשמור על רמת עדכון גבוהה של התקנים הישראליים מוצע לקבוע בחוק כי, ככלל,

מתוך:³

Guide to the implementation of directives based on the New Approach and the Global Approach

שינויים בתקן בינלאומי החל על מוצר המיובא לישראל יאומצו בתקינה הישראלית במסלול אישור מהיר ויובאו לאישור שר התעשייה, המסחר והתעסוקה בתוך שלושה חודשים. במקביל, תוקם ועדת אימוץ לצורך בחינה והעברת עמדה בדבר ביצוע שינויים בתקנים בינלאומיים בגין התאמות הנדרשות לשוק הישראלי.

כמו כן, מבוצעים בחוק שינויים במטרה להגביר את רמת האכיפה והבקרה, ולקבוע כי שר התמ"ת ייקבע את מחירי הבדיקות שמכון התקנים מבצע לצורך בדיקת התאמת מוצר לתקן.

סעיף 3: על מנת להפחית את עלויות העסקה ליבוא מוצרים לישראל באמצעות השוואת מדיניות בדיקות התקינה לזו הקיימת באיחוד האירופי, מוצע לבצע את תיקוני החקיקה הנדרשים באופן הבא:

מוצע לתקן את פקודת היבוא והיצוא [נוסח חדש], תשל"ט-1979 (להלן – פקודת היבוא והיצוא) כדלקמן: על מנת לעדכן את מדיניות הפיקוח על העמידה בתקן בישראל בדומה למדיניות הפיקוח במדינות המפותחות, מוצע לקבוע בפקודת היבוא היצוא כי הוראות שקובע שר התעשייה, המסחר והתעסוקה מכוח הפקודה לא יכללו דרישה מיבואן לקבלת אישורים ממכון התקנים על מנת לייבא ולשווק את טובין בישראל. כחלופה לקבלת אישור ממכון התקנים יהיה על היבואן להצהיר כי הטובין המיובאים על ידו עומדים בדרישות התקן הישראלי הרשמי.

על מנת לשמור על האיזון המתבקש ולמנוע יבוא ושיווק של טובין, אשר אי עמידתם בתקן תהווה סכנה חמורה לחיי אדם, מוצע כי במקרים חריגים הממונה יהיה רשאי לחייב בדיקתם של טובין בטרם שיוקם בישראל.

נקבעו כללים המאפשרים לממונה לחייב בדיקה של מוצרים חדשים בשוק או של מוצרים המיובאים ע"י יבואנים שנתפסו בעבר בהפרת הוראות החוק והוראות הממונה.

מוצע לקבוע כי התיקון ייכנס לתוקפו בתוך שישה חודשים ולהסמיך את השרים לאשר דחייה של הכניסה לתוקף בשישה חודשים נוספים – בהתקיים תנאים מסוימים שנקבעו.

הממונה על התקינה חילק את התקנים לארבע קבוצות, בהתאם לרמת הסיכון שיש במוצרים וקבע לכל קבוצה את רמת הבדיקה הנדרשת. במטרה להבטיח שהבידוק הפיסי הנדרש לגבי המוצרים המסווגים בקבוצה מספר 1 (הקבוצה הדורשת את רמת הבדיקה המחמירה ביותר) יישמר ברמתו טרם יישום השינויים נקבע כי כל עוד לא הוחלט אחרת תישמר רמת הבידוק הקיימת על מוצרי הקבוצה. כמו כן, בדיקות דגם המחויבות בטובין המסווגים בקבוצה מספר 2 ימשיכו להתבצע במכון התקנים, אלא אם יחליט הממונה אחרת, אולם ההצהרות בגין יבוא משלוחים של טובין מקבוצה 2 יאושרו על בסיס תצהיר שיוגש לממונה.

סעיף 4: במטרה לצמצם את חובת הבדיקה, מוצע להטיל על הממונה לנקוט במדיניות קביעת הבדיקות בשים לב למדיניות בתחום בשווקים מפותחים.

סעיף 5: על מנת לאזן בין הצורך בהנמכת חסמי הסחר לבין חובת המדינה למנוע פגיעה של טובין באדם או בסביבה, מוצע כי מפקחים מטעם הממונה על התקינה יבצעו בדיקות מדגמיות ומזדמנות במשלוחים של טובין המיובאים לישראל. תכנית הבדיקות תשים דגש על בדיקת טובין שהסכנה מאי עמידתן בתקן הרשמי היא גדולה ותשאף לצמצם עיכובים ועלויות בתהליך היבוא.

סעיף 6: על מנת לאפשר לממונה על התקינה להתאים את פעולותיו למדיניות הבדיקה החדשה המבוססת על הצהרת היבואן, מוצע כי משרד האוצר ומשרד התעשייה, המסחר והתעסוקה יגבשו תכנית לתגבור מערך האכיפה של הממונה על התקינה במשרד התעשייה, המסחר והתעסוקה.

סעיף 7: מוצע להקים צוות שייבחן את שאלת אישור מעבדות בחו"ל לביצוע בדיקות למתן אישור התאמה לתקן רשמי ולתת אישורים לצורך יבוא לישראל. אישור המעבדות ייעשה תוך בחינת ההיבטים של סיוע לייצוא.

סעיף 8: במטרה להגביר את האחידות ואת ההתאמה בין התקינה והמפרטים המחייבים שנקבעו מכוח סמכותם של גופים נוספים, הקובעים חובת עמידה בתקנים מחייבים לצורך שיווק טובין בישראל, לתקנים בינלאומיים מקבילים וכן את האישורים והתנאים הנדרשים על מנת לייבא טובין לישראל, מוצע להקים ועדה בראשות מנכ"ל משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה ובהשתתפות כלל הרשויות המוסמכות לאשר יבוא לישראל מכוח צו ייבוא חופשי. הועדה תפרסם את מסקנותיה עד ליום 1 באפריל 2012.

סעיף 9: לקדם הסכמי הכרה הדדית משותפים לישראל ולמדינות אחרות במטרה לאפשר בדיקות במעבדות בישראל לצורך ייצוא ובדיקות במעבדות בחו"ל לצורך ייבוא לישראל.

סעיף 10: להקים ועדה מייעצת למנכ"ל מכון התקנים שתייעץ למנכ"ל לגבי רמת השירות של המכון במטרה להגביר את רמת השירות ללקוחות המכון.

סעיף 11: להסמיך את שר האוצר ושר התמ"ת להגיש במשותף לוועדת השרים לענייני חקיקה הסדרים נוספים הקשורים לבקרה, פיקוח ואכיפה בתחום התקינה.

סעיף 12: לקבוע כי התזכיר בהתאם להחלטה זו יוגש לאישור ועדת השרים לענייני חקיקה בתוך 90 ימים.

סעיף 13: הממשלה תפעל למנוע פיצול של חלקים מהחלטה זו לדברי חקיקה נפרדים.

היטלי סחר

חוק היטלי סחר ואמצעי הגנה, תשנ"א-1991 (להלן – חוק היטלי סחר), מסמיך את הממונה על היטלי סחר להטיל, בין היתר, היטל היצף, היטל משווה והיטל בטחה על יבוא מוצרים, באישור שר התעשייה, המסחר והתעסוקה, שר האוצר וועדת הכספים. היטל היצף נועד להגן על יצרנים מקומיים ממצב שבו יצרן זר או יבואן מוכר טובין בישראל במחיר הנמוך מהמחיר שבו הם

נמכרים בארץ המקור. בהכללה ניתן לומר שמטרת ההיטלים היא להגן על תעשייה מקומית מתחרות טורפנית בלתי הוגנת (היטל היצף והיטל משווה) או להעניק לה הגנה מפני שורה של סיבות המנויות בחוק (היטל בטחה). בפועל, ועדת טרכטנברג סברה כי השימוש שנעשה בכלי ההיטלים אינו משקף איזון סביר בין טובת הצרכן המקומי וטובת התעשיין המקומי. כך, שיעור ניכר מהחקירות שנפתחו במסגרת החוק בתקופה האחרונה היו בתעשיות מונופוליסטיות או ריכוזיות במידה חריגה. אומדן שבוצע על בסיס נתונים שהתקבלו מהממונה על היטלי סחר, עולה כי סך העלות הישירה של ההיטלים למשק עולה על 600 מיליון ש"ח לשנה.

בנוסף, מייצר מנגנון ההיטלים עלויות משקיות ייחודיות שאותן קשה לאמוד: פגיעה בקשרי המסחר של ישראל עם מדינות אחרות, עלויות הכרוכות במניעת התחרות ועלות בירוקרטית הכרוכה בהתמודדות עם חקירת היבוא.

בהתאם להמלצות ועדת טרכטנברג מוצע:

סעיף 14: מוצע לתקן את חוק היטלי סחר באופן שיוגדר מפורשות כי צו המטיל היטל היצף יוטל בדרך של הטלת היטל חדש. כמו כן, השרים יוכלו להאריך תוקפו של היטל לשם השלמת חקירה לתקופה של עד ל-90 ימים מיום פתיחת החקירה.

שר התמ"ת, בהיוועצות עם שר האוצר, יהיה רשאי לקבוע תקנות הקובעות תנאים נוספים לשם הטלת היטל.

שר התמ"ת ייקבע תקנות על פי העקרונות של המלצות הוועדה לשינוי כלכלי- חברתי, עד ליום 1 ביוני 2012. בשל מצבו המיוחד של יצרן מקומי יחיד, שהוא נהנה יחיד מהטלת היטל, והוא פועל בענף שאיננו תחרותי, מתקיים סיכון שהיטל יפגע בתועלת הכללית במקרה של יצרן מקומי יחיד. על כן נקבע כי התקנות שייקבע שר התמ"ת ייקבעו גם את הכללים הייחודיים שיחולו לעניין ההגנה על מונופולין מקומי.

סעיף 15: מנכ"ל משרד התמ"ת יעמוד בראש צוות שיגבש המלצה לגבי התקופה המרבית הרצופה שניתן להטיל בה היטל.

סעיף 16: תחילתו של התיקון בחוק היטלי סחר תהיה ביום 1 באפריל 2012.

מוגש על ידי ראש הממשלה
ועל ידי שר האוצר

ב' בשבט התשע"ב
26 בינואר 2012